

Damian Jankowski

Roksana Musolf

Kradzież szczególnie zuchwała jako nieracjonalny pomysł ustawodawcy

Streszczenie

Uregulowania dotyczące kradzieży szczególnie zuchwałej przysparzały wiele wątpliwości już w ubiegłym wieku, kiedy to po raz pierwszy wprowadzone zostały w polskim systemie prawnym. Ponowne wprowadzenie tego typu przestępstwa, w 2020 roku, nie przeszło bez echa w środowisku prawniczym. Przedmiotem niniejszego artykułu będzie więc uregulowanie kradzieży szczególnie zuchwałej w polskim Kodeksie karnym. Celem autorów była krytyczna analiza skutków jakie może wywołać omawiane uregulowanie, omówienie przykładów zastosowania przepisu dotyczącego kradzieży szczególnie zuchwałej oraz skłonienie do rozważań na temat celowości powrotu do regulacji prawnych, które w przeszłości, jak się okazuje, już się nie sprawdziły. W artykule zwrócono uwagę na wiele nieprawidłowości, które miały miejsce już na etapie procesu legislacyjnego. Skupiono się również na przejawach braku racjonalności ze strony ustawodawcy, a także na niezabezpieczeniu ze strony legislatora podstawowych funkcji prawa karnego. Autorzy odnieśli się do problemów jakie może przysporzyć stosowanie nowego uregulowania w praktyce, w tym do podobieństwa do niektórych innych czynów zabronionych.

Wstęp

Wyodrębnienie przez ustawodawcę przestępstwa kradzieży szczególnie zuchwałej w polskim systemie prawa nie jest niczym nowym. Przestępstwo kradzieży szczególnie zuchwałej istniało już na gruncie Kodeksu karnego z 1969 r.¹ Jednak w związku

¹ Ustawa z 19.4.1969 r. - Kodeks karny (Dz.U. Nr 13, poz. 94 z późn. zm.), dalej jako „k.k. z 1969 r.”, „Kodeks z 1969 r.”, „Kodeks karny z 1969 r.” bądź „ustawa z 19.4.1969 r.”.

z wprowadzeniem ustawy z 6.6.1997 r. - Kodeks karny² utraciła moc ustawa z 19.4.1969 r. Nowowprowadzony Kodeks nie wyodrębnił od początku przestępstwa kradzieży szczególnie zuchwałej.

Wskazany typ przestępstwa został jednak doń przywrócony na podstawie art. 38 pkt 9 ustawy z 19.6.2020 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych przedsiębiorcom dotkniętym skutkami COVID-19 oraz o uproszczonym postępowaniu o zatwierdzenie układu w związku z wystąpieniem COVID-19³, tzw. IV ustawy antycovidowej. Było to podyktowane uznaniem przez ustawodawcę potrzeby nowelizacji Kodeksu karnego na rzecz walki z epidemią koronawirusa.

1. Kradzież szczególnie zuchwała na gruncie Kodeksu karnego z 1969 r.

Na gruncie Kodeksu karnego z 1969 r. przestępstwo kradzieży szczególnie zuchwałej uregulowano w art. 208, który brzmiał następująco: „Kto kradnie w sposób szczególnie zuchwały lub z włamaniem, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10”. Przedmiotem ochrony w przypadku kradzieży szczególnie zuchwałej było mienie, które w rozdziale XXIX Kodeksu karnego z 1969 r. oznaczało rzeczy i energię o wartości użytkowej, wyrażonej w pieniądzu, jak i wszelkie prawa rzeczowe i obligacyjne stanowiące majątek ich posiadacza⁴. Był to kwalifikowany typ kradzieży wskazanej w art. 203 Kodeksu z 1969 r., a znamieniem kwalifikującym był sposób zagarnięcia rzeczy, czyli wspomniana wcześniej szczególna zuchwałość. Sam Kodeks z 1969 r. nie precyzował jednak znaczenia „szczególnej zuchwałości”, zostawiając interpretację tych słów orzecznictwu oraz doktrynie. Tak więc kradzież szczególnie zuchwała, bez swojej legalnej definicji, wyjaśniana była jako przestępstwo, w którym sprawca „swoim jawnym zachowaniem wykazuje postawę lekceważącą lub wyzywającą wobec posiadacza rzeczy lub otoczenia, obliczoną na zaskoczenie lub zastraszenie, a w szczególności wtedy, gdy stosuje przemoc w postaci nie stanowiącej jednak gwałtu na osobie”⁵. Sąd Najwyższy starał się uściślić pojęcie kradzieży szczególnie zuchwałej, tak by nie dochodziło do odmiennego kwalifikowania (z art. 208 lub art. 199

² Dz.U. Nr 88, poz. 553, aktulanie t.j.: Dz.U. z 2020 r. poz. 1444 z późn. zm., dalej jako „Kodeks karny z 1997 r.”, „Kodeks karny”, „Kodeks”, albo „k.k.”

³ Dz.U. poz. 1086 ze zm.

⁴ I. Andrejew, W. Świda, W. Wolter, *Kodeks Karny z Komentarzem*, Warszawa 1973, s. 579.

⁵ J. Bafia, K. Mioduski, M. Siewierski, *Kodeks karny. Komentarz, t. 2. Część szczególna*, Warszawa 1987, s. 275; Wyrok Sądu Najwyższego z 6.3.1997 r., IV KKN 451/96, LEX nr 30405; Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 1.6.1994 r., II AKr 140/94, LEX nr 21263.

albo art. 203, a nawet art. 210 § 1 Kodeksu karnego z 1969 r.) czynów zabronionych popełnionych w sposób tożsamy bądź podobny⁶. W przypadku rozboju z art. 210 k.k. z 1969 r. posługiwano się pojęciem „gwałtu na osobie” rozumianego jako użycie przemocy fizycznej o dużym natężeniu, która obezwładnia pokrzywdzonego, a także stwarza zagrożenie dla jego zdrowia lub życia zwłaszcza uderzenie, zranienie, postrzelenie⁷.

Czynem zabronionym spełniającym znamiona art. 208 k.k. z 1969 r. było więc wyrwanie z ręki jakiegoś przedmiotu (na przykład kobiecej torebki). Tak też w tym wypadku dochodzi do szczególnej zuchwałości, ale nie do kradzieży rozbójniczej, ze względu na brak przemocy w postaci zamachu na osobie⁸. Kradzieżą szczególnie zuchwałą będzie również zabranie skradzionych przedmiotów z lady sklepowej w obecności właściciela na oczach innych ludzi. W tym przypadku mamy do czynienia z zachowaniem sprawcy, które wykazuje wyzywającą i lekceważącą postawę oraz jest ukierunkowane na zaskoczenie lub zastraszenie otoczenia⁹. Można wskazać, dla lepszego zobrazowania kradzieży szczególnie zuchwałej jeszcze przykłady znane orzecznictwu takie jak: zabranie zgwałconej kobiecie pierścionka¹⁰, zabranie zegarka z ręki „w biały dzień”, na uczęszczanej ulicy miasta, nie zważając na obecność w pobliżu innych osób¹¹, wyciągnięcie i zabór śpiącemu w lokalu przy stoliku pijanemu konsumentowi z kieszeni pieniędzy w obecności kelnerki¹², czy też zabór rzeczy połączony z odepchnięciem od niej posiadacza, uderzenie w rękę i zabranie trzymanej w niej rzeczy¹³.

Bezsprzecznie uchwała Sądu Najwyższego ułatwiła w pewnym stopniu stosowanie przepisu z art. 208 k.k. z 1969 r., jednak wskazana definicja w dalszym ciągu była nieostra. Wydaje się, że nie spełniała ona w pełni funkcji gwarancyjnej prawa karnego, w związku z wysoce ocennym charakterem przesłanek popełnienia przestępstwa.

⁶ Zob. uchwała Sądu Najwyższego z 25.6.1980 r., VII KZP 48/78, OSNKW 1980, Nr. 8, poz. 65.

⁷ T. Iwanek, *Kradzież szczególnie zuchwała – perspektywa historyczna i uwagi de lege lata*, [w:] Prokuratura i Prawo 1/2021, s. 81.

⁸ I. Andrejew, W. Świda, W. Wolter, komentarz do art. 208, *op. cit.* s. 633.

⁹ *Ibidem*, s.633.

¹⁰ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 14.7.1997 r., II AKa 113/97, LEX nr 30484.

¹¹ Wyrok Sądu Najwyższego z 21.9.1988 r., V KRN 184/88, LEX nr 17949.

¹² Wyrok Sądu Najwyższego z 2.5.1988 r., I KR 104/88, LEX nr 17925.

¹³ Wyrok Sądu Najwyższego z 10.11.1982 r., I KR 263/82, LEX nr 17470.

2. Kradzież szczególnie zuchwała na gruncie Kodeksu karnego z 1997 r.

2.1. Kradzież szczególnie zuchwała (art. 278a k.k.), a kradzież zwykła (art. 278 k.k.)

W aktualnym stanie prawnym, uregulowanie dotyczące kradzieży szczególnie zuchwałej ujęto w art. 278a k.k. który w § 1 wskazuje: „Kto dopuszcza się kradzieży szczególnie zuchwałej, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8”. Natomiast z § 2 tego artykułu wynika, że jest to przestępstwo zasadniczo ścigane z urzędu, chyba że zostało popełnione na szkodę osoby najbliższej.

Swoistym *novum* jest wprowadzenie definicji legalnej takiej kradzieży, które zostało umieszczone w art. 115 § 9a k.k. W efekcie przy wykładni kradzieży szczególnie zuchwałej należy dokonać analizy obu wspomnianych przepisów.

Natomiast charakterystyka opisywanego przestępstwa przejawia, bez zaskoczenia, wiele podobieństw do kradzieży zwykłej. Przedstawiany typ kwalifikowany kradzieży chroni tożsame dobra prawne, co art. 278 k.k., a więc czyjaś własność, przy uwzględnieniu definicji z art. 115 § 9 k.k., cudzy program komputerowy, bankomatową kartę magnetyczną czy energię¹⁴. Dodatkowo art. 278a k.k. chroni nietykalność cielesną osoby oraz wolność od przemocy wobec rzeczy¹⁵. Kolejnym podobieństwem do kradzieży zwykłej jest ujęcie podmiotu przestępstwa z art. 278a k.k., którym może być każda osoba zdolna do odpowiedzialności karnej, jest to więc przestępstwo powszechne¹⁶. Na tym nie kończą się analogie do przestępstwa wskazanego w art. 278 k.k. Po przeanalizowaniu art. 278a w zw. z art. 115 § 9a k.k., należy dojść do wniosku, że nie ujęto w przepisie opisu strony podmiotowej omawianego typu kradzieży. W związku z tym wymagane jest tutaj ponowne posiłkowanie się przepisami dotyczącymi kradzieży zwykłej, które wskazują, że jest to przestępstwo umyślne (w zamiarze bezpośrednim) oraz kierunkowe, ponieważ sprawca działa w celu przywłaszczenia.¹⁷ Ostatnim podobieństwem na jakie zwrócimy uwagę, jest ujęcie przestępstwa z art. 278a k.k. w zakresie stosowania art. 294 k.k. Jest to rozwiązanie zaskakujące, bowiem ustawodawca tworzy w ten sposób swoiste przestępstwo podwójnie kwalifikowane. Do tej pory żadne inne przestępstwo kradzieży kwalifikowanej nie było objęte

¹⁴ A. Marek, V. Konarska-Wrzošek, *Prawo karne*, wyd. 12, Warszawa 2019, s. 595.

¹⁵ M. Gałązka, komentarz do art. 278a, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. A. Grześkowiak, K. Wiak, wyd. 7, Warszawa 2021, Legalis online.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ J. Lachowski, komentarz do art. 278a, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. V. Konarska-Wrzošek, wyd. 3, Warszawa 2020, LEX online.

zakresem art. 294 k.k. Uznaje się, że było to spowodowane surowością sankcji już zawartych w tych typach przestępstw¹⁸.

Z drugiej strony w uregulowaniach art. 278a k.k. znajdujemy wiele odmienności względem art. 278 k.k. Istotną różnicą, która „rzuca się w oczy” przy porównaniu tego przepisu z kradzieżą zwykłą jest fakt braku przepoławienia. Zatem jest to przestępstwo popełniane niezależnie od wartości przedmiotu wykonawczego. Wpływa to istotnie na zaostrenie poziomu dolegliwości, jakie dosięgają sprawcę omawianego czynu. Nawet kradzież mienia o niskiej wartości, popełniona w warunkach „szczególnej zuchwałości”, skutkuje bowiem popełnieniem przestępstwa z art. 278a k.k.. Konsekwencją tego uregulowania była również potrzeba zmiany art. 130 k.k. poprzez wskazanie, że przepisu dotyczącego kradzieży lub przywłaszczenia sobie cudzej rzeczy ruchomej, kiedy jej wartość nie przekracza 500 złotych „nie stosuje się, jeżeli sprawca popełnia kradzież w sposób szczególnie zuchwały lub z włamaniem”.

Największe problemy interpretacyjne związane z kradzieżą szczególnie zuchwałą odnoszą się do strony przedmiotowej tego czynu zabronionego. Przede wszystkim trzeba zwrócić uwagę, że pomimo ujęcia czynności sprawczej jako czasownika „dopuszcza się”, w rzeczywistości powinno się rozumieć treść czynności sprawczej, podobnie jak przy kradzieży zwykłej jako zabór¹⁹. Natomiast dla przedmiotu wykonawczego ustawodawca wskazuje w art. 115 § 9a k.k. trzy terminy – rzecz (pkt 1), mienie (pkt 1) i mienie ruchome (pkt 2). Takie ujęcie może zaskakiwać, ponieważ wydaje się, że termin „mienie ruchome” nie jest synonimem „rzeczy ruchomej”, jak ujęto przedmiot wykonawczy między innymi w art. 278 k.k. Wskazana regulacja może w związku z tym powodować trudności z ustaleniem zakresu kryminalizacji w porównaniu z innymi przestępstwami przeciwko mieniu.²⁰ W art. 165a § 1 k.k. i art. 299 § 1 k.k. ustawodawca używa pojęcia „mienie ruchome” wyliczając desygnaty przedmiotu przestępstwa, pozostawiając poza nawiasem, takie przedmioty przestępstwa jak chociażby środki płatnicze, które są obejmowane definicją „rzeczy ruchomej” z art. 115 § 9 k.k. W związku z tym wydawałoby się, że przestępstwo kradzieży szczególnie zuchwałej nie będzie obejmować między innymi kradzieży kieszonkowej gotówki, co jest oczywiście nie do zaakceptowania²¹. Jak należy przyjąć, ustawodawca używa obu wymienionych pojęć zamiennie, uznając, że są tożsame. Nie zmienia to jednak negatywnego wrażenia,

¹⁸ T. Iwanek, *op. cit.*, s. 83.

¹⁹ Zob. M. Gałązka, komentarz do art. 278a, *op. cit.*

²⁰ M. Gałązka *et al.*, komentarz do art. 115, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. A. Grześkowiak, K. Wiak, wyd. 7, Warszawa 2021, Legalis online.

²¹ T. Iwanek, *op. cit.*, s. 91.

jakie pozostawia takie uregulowanie przedmiotu wykonawczego, które skłania do wniosku o nierzetelności legislatora w tym zakresie.

Równie istotne jest podkreślenie bezsprzecznej konieczności wystąpienia co najmniej jednej z przesłanek opisanych w art. 115 § 9a pkt 1 i 2 k.k. dla popełnienia przestępstwa z art. 278a k.k.²² W przepisach tych ujęto trzy odmiany kradzieży szczególnie zuchwałej, choć art. 115 § 9a k.k. dzieli się jedynie na dwie jednostki²³.

2.2. Odmiany Kradzieży szczególnie zuchwałej

Do zespołów znamion kradzieży szczególnie zuchwałej - o charakterze alternatywnym - należy zaliczyć, po pierwsze, przypadek określany mianem kradzieży jawnej, opisywany w art. 115 § 9a pkt 1 k.k. w sposób następujący: „kradzież, której sprawca swoim zachowaniem wykazuje postawę lekceważącą lub wyzywającą wobec posiadacza rzeczy”. W przepisie posłużono się znamionami o charakterze ocennym, które pozostawiają szerokie pole możliwości dla działań sędziów, stosujących wykładnię wspomnianego przepisu. Dla lepszego zrozumienia użytych przez ustawodawcę słów należy sięgnąć do wykładni językowej. Według słownika języka polskiego „lekceważyć” oznacza „traktować kogoś lub coś pogardliwie, bez szacunku”; „nie przywiązywać wagi do czegoś”.²⁴ Natomiast słowo „wyzywający” jest definiowane jako „zachowujący się zaczepnie, prowokujący innych, zwłaszcza erotycznie”²⁵. Odnosząc powyższe definicje do kradzieży mienia uznać należy, że ustalenie, kiedy kradzież spełnia podane znamiona jest zadaniem nader skomplikowanym²⁶. Wydaje się zatem, że dla jednolitego stosowania opisywanego przepisu konieczna może okazać się interwencja interpretacyjna Sądu Najwyższego oraz autorytetów doktryny²⁷. Sam ustawodawca wskazuje w uzasadnieniu druku sejmowego nr 3451 przykład opisanego wyżej zachowania, którym jest kradzież towaru z lady sklepowej na oczach właściciela²⁸.

²² T. Oczkowski, komentarz do art. 115, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. V. Konarska-Wrzošek, wyd. 3, Warszawa 2020, LEX online.

²³ M. Gałązka *et al.*, komentarz do art. 115, *op. cit.*

²⁴ Słownik języka polskiego PWN, <https://sjp.pwn.pl/slowniki/lekcewa%C5%BCy%C4%87.html> (dostęp: 20.9.2021r.).

²⁵ Słownik języka polskiego PWN, <https://sjp.pwn.pl/szukaj/wyzywaj%C4%85co.html> (dostęp: 20.9.2021r.).

²⁶ J. Kluza, *Kradzież szczególnie zuchwała (art. 278a § 1 k.k.)*, [w:] Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego Tom LVIII AUWr No 4019, Wrocław 2020, s. 52.

²⁷ T. Iwanek, *op. cit.*, s. 96.

²⁸ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, Sejm VIII kadencji, druk sejmowy nr 3451.

Drugą odmianą kradzieży szczególnie zuchwałej jest użycie przemocy innego rodzaju niż przemoc wobec osoby, w celu zawładnięcia mieniem. Zauważyć należy, że takie ujęcie znamion jest nawiązaniem do wykładni sprzed 1.9.1998 r. W tamtym okresie dla popełnienia tego typu kradzieży wymagane było jednak wypełnienie znamion kradzieży jawnej²⁹. Obecnie, co jest warte powtórzenia, są to alternatywne postacie popełnienia tego samego przestępstwa. Kontrowersje może wywoływać ryzyko wyczerpania ustawowych znamion czynu ujętego w art. 279 § 1 k.k., a więc kradzieży z włamaniem. Należy zaznaczyć, że przełamanie zabezpieczeń, o którym traktuje art. 279 k.k. jest przykładem użycia innego rodzaju przemocy niż przemoc wobec osoby. Wydaje się, że w takich wypadkach właściwa jest kwalifikacja kumulatywna³⁰.

Ostatnim zespołem znamion, który skutkuje popełnieniem przestępstwa z art. 278a k.k. jest „kradzież kieszonkowa”, ujęta w art. 115 § 9a pkt 2. Na gruncie k.k. z 1969 r. kradzież kieszonkowa powodowała znaczne spory w doktrynie. Problematyczne było ustalenie czy dana kradzież kieszonkowa mogła być zawsze rozumiana jako szczególnie zuchwała, czy też musiała spełniać dodatkowe kryteria³¹. *De lege lata* kwestia ta uległa dezaktualizacji, ponieważ ustawa bezsprzecznie wskazuje, że kradzież kieszonkowa jest przykładem kradzieży szczególnie zuchwałej. Kodeks karny definiuje, że jest to: „kradzież mienia ruchomego znajdującego się bezpośrednio na osobie lub w noszonym przez nią ubraniu albo przenoszonego lub przemieszczanego przez tę osobę w warunkach bezpośredniego kontaktu lub znajdującego się w przedmiotach przenoszonych lub przemieszczanych w takich warunkach”. W opisywanym ujęciu kradzież kieszonkowa może jednak kreować pewne problemy interpretacyjne, co zostało wskazane poniżej.

2.3. Kradzież szczególnie zuchwała (art. 278a k.k.) a rozbój (art. 280 k.k.)

Analizowany typ kradzieży jest sytuowany pomiędzy kwalifikacją prawną z art. 278 § 1 k.k. a z art. 280 § 1 k.k. Jednakże wątpliwości może powodować zakwalifikowanie danego czynu jako kradzieży szczególnie zuchwałej bądź rozbój³². Wprowadzenie definicji legalnej pojęcia kradzieży szczególnie zuchwałej miało na celu usunięcie tych rozterek, jednak można mieć wątpliwości, czy cel ten został spełniony. Przede wszystkim w art. 115 § 9a pkt 1 k.k.

²⁹ Zob. uchwała Sądu Najwyższego z 25.6.1980 r., VII KZP 48/78, OSNKW 1980, Nr 8, poz. 65.

³⁰ M. Mozgawa, M. Budyn-Kulik, P. Kozłowska-Kalisz, M. Kulik, komentarz do art. 278a, [w:] *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, red. M. Mozgawa, Gdańsk 2021, LEX online.

³¹ M. Gałązka *et al.*, komentarz do art. 115, *op. cit.*

³² M. Gałązka, komentarz do art. 278a, *op. cit.*

wskazano na użycie przemocy innego rodzaju niż przemoc wobec osoby, która to jest charakterystycznym znamieniem rozboju. Można byłoby założyć, że ujęcie to będzie niwelować problemy interpretacyjne i w pewnym zakresie rzeczywiście tak jest. Analizując warstwę językową tej regulacji dochodzimy do wniosku, że przykładem kradzieży szczególnie zuchwałej może być wyrwanie rzeczy, jeżeli nie stanowi ono oddziaływania na osobę³³. Jednak ocena, czy dane zachowanie nie oddziaływało na osobę, będzie wielokrotnie przejawem kontrowersji. Z całym przekonaniem należy stwierdzić, że granica pomiędzy wskazanymi znamionami jest trudna do wyznaczenia. Problemy może tworzyć również, co zostało już zasygnalizowane, ujęte w art. 115 § 9a pkt 2 k.k. określenie kradzieży „w warunkach bezpośredniego kontaktu” z pokrzywdzonym. Wydaje się, że popełnienie takiego czynu może skutkować naruszeniem nietykalności cielesnej ofiary kradzieży. Rozważania nad brzmieniem ustawy prowadzą do wniosku, że wybór kwalifikacji czynu jako przestępstwa z art. 278a bądź art. 280 § 1 k.k. zależy od sposobu naruszenia nietykalności cielesnej. Jeżeli naruszenie takie nastąpiło pośrednio, tylko przy okazji działań mających na celu zawładnięcie rzeczą, to należy je uznać za przejaw kradzieży szczególnie zuchwałej³⁴.

Konkludując, wprowadzenie definicji legalnej nie usunęło w pełni trudności wiążących się z wyborem kwalifikacji prawnej czynu. Zarówno ocena sposobu naruszenia nietykalności cielesnej, jak również ustalenie, czy sprawca oddziaływał fizycznie wyłącznie na przedmiot czy także na ciało pokrzywdzonego przy próbie wyrwania przedmiotu, nadal będzie powodowało wiele wątpliwości³⁵. Został wskazany pewien kierunek interpretacji opisywanego przestępstwa, niemniej rola orzecznictwa i doktryny nie została sprowadzona do akceptowalnego poziomu, a wdrożenie art. 115 § 9a k.k. w znacznej mierze doprowadziło do dezaktualizacji dorobku interpretacyjnego dotyczącego kradzieży szczególnie zuchwałej, powstałego przed 1.9.1998 r., ponieważ nie recypuje go bezkrytycznie³⁶. Natomiast brak zastosowania wypadku mniejszej wagi do przestępstwa z art. 278a. k.k., jak w przypadku rozboju, może doprowadzić do sytuacji, w której sprawcy kradzieży będzie „na rękę” naruszyć nietykalność cielesną ofiary w celu zmiany kwalifikacji prawnej na przestępstwo z art. 280 k.k. Zachodzi wówczas możliwość zakwalifikowania danego czynu jako rozboju w ramach jego uprzywilejowanej odmiany, w której górna granica kary pozbawienia wolności jest niższa niż

³³ J. Kluza, *op. cit.* s. 50.

³⁴ T. Iwanek, *op. cit.* s. 89.

³⁵ J. Kluza, *op. cit.*, s. 51.

³⁶ M. Gałązka, komentarz do art. 278a, *op. cit.*

w przypadku kradzieży szczególnie zuchwałej³⁷. Z całą pewnością wskazuje to na patologię w stosowaniu tego przepisu.

2.4. Zagrożenia i propozycje legislacyjne

Regulacja przestępstwa z art. 278a k.k. znacznie zaostrza dolegliwości dla sprawców czynu, względem art. 278 k.k., który do niedawna penalizował czyny spełniające obecnie przesłanki kradzieży szczególnie zuchwałej. Wprowadzenie zagrożenia karnego przekraczającego 5 lat pozbawienia wolności wyklucza możliwość zastosowania umorzenia absorpcyjnego (art. 11 k.p.k.) oraz złożenia wniosku o warunkowe umorzenie postępowania (art. 336 k.p.k.) względem sprawcy czynu zabronionego³⁸.

Istotnym aspektem nowej regulacji, na jaki należy ponadto zwrócić uwagę, jest brak uznania kradzieży szczególnie zuchwałej za czyn przepołowiony. W uzasadnieniu rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy- Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw wyjaśniono, że sposób działania sprawcy motywuje uznanie takich zachowań za przestępstwo³⁹. Warto jednak zastanowić nad możliwymi konsekwencjami takiej regulacji. W tym celu można posłużyć się hipotetycznym przykładem kradzieży: w zwykłej postaci, mienia o wartości 490 złotych oraz kwalifikowanej kradzieży szczególnie zuchwałej mienia o wartości 50 złotych. W pierwszej sytuacji sprawca odpowiadałby za wykroczenie z art. 119 k.w., za które grozi kara aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny⁴⁰. W drugim przypadku sprawca odpowiadałby za przestępstwo z art. 278a k.k., za które grozi kara pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8. Podany przykład pokazuje, że regulacja ta prowadzi do zachwiania równowagi między odpowiedzialnością wykroczeniową a karną. Nawet biorąc pod uwagę wyższą dolegliwość kradzieży szczególnie zuchwałej dla pokrzywdzonego, wskazując chociażby na możliwą ingerencję w nietykalność osoby, należy uznać, że dysproporcja w grożących karach nie jest uzasadniona.

Negatywnie należy również ocenić uzasadnienie stanowiska ustawodawcy (dla wprowadzenia ponownie do porządku prawnego kradzieży szczególnie zuchwałej), iż przedmiotem kradzieży padają nierzadko przedmioty osobiste, o znaczeniu sentymentalnym

³⁷ T. Oczkowski, komentarz do art. 278a, [w:], *Kodeks karny. Komentarz*, red. R. Stefański, wyd. 26, 2021, Legalis online.

³⁸ Ustawa z 6.6.1997 r. - Kodeks postępowania karnego, (t.j.: Dz.U. z 2020 r. poz. 30 z późn. zm.), dalej jako k.p.k.

³⁹ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy- Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, *op. cit.*

⁴⁰ Ustawa z 20.5.1971 r. - Kodeks wykroczeń, (t.j.: Dz.U. z 2021 r. poz. 281.), dalej jako k.w.

dla pokrzywdzonego. Należy bowiem mieć na uwadze, że w art. 126 § 1 k.w. wskazano wykroczenie wypełniające wspomniane znamiona. W związku z powyższym uznać należy, że takie uzasadnienie stoi w sprzeczności z zasadą subsydiarności⁴¹.

Być może należałoby zastanowić się nad rozdzieleniem wysokości kary pozbawienia wolności w przypadku przestępstwa kradzieży szczególnie zuchwałej. Zastosowanie wymiaru kary pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5 przy kradzieżach do 500 złotych i pozostawienie wymiaru kary pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8 przy pozostałych przypadkach kradzieży spełniających znamiona przestępstwa z art. 278a k.k. pomogłoby zachować możliwe do zaakceptowania proporcje w dolegliwościach dla sprawców czynu względem art. 278 k.k. Usunęłyby to również patologię (opisaną w poprzednim punkcie artykułu), w której ramach sprawcy przestępstwa mogłoby się „opłacać” spełnić dodatkowe znamiona, w celu zmiany kwalifikacji prawnokarnej czynu na przestępstwo z art. 280 k.k.

Konkludując, wprowadzone sankcje powodują zaostrzenie dolegliwości za popełniony czy na wielu płaszczyznach, jednak w sposób nieproporcjonalny do „wagi” przestępstwa.

3. Krytycznie o kradzieży szczególnie zuchwałej

3.1. Tryb legislacyjny

W pierwszej kolejności należy negatywnie ocenić sposób wprowadzenia do systemu prawnego typu kradzieży szczególnie zuchwałej. Powielone zostały wcześniejsze błędy ustawodawcze, związane z zaskarżoną wcześniej przez Prezydenta RP ustawą z 13.6.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, a mianowicie uchwalenie ustawy, której tryb legislacyjny się nie zakończył. Jest to bezsprzecznie naruszeniem zasady rzetelności i sprawności ujętej w Konstytucji RP⁴², jak również pewnym znieważeniem wyroku TK, który potępił takie praktyki⁴³. Przepisy z art. 278a oraz 115 § 9a k.k. są częścią większej nowelizacji Kodeksu karnego umieszczonej w tzw. IV ustawie antycovidowej. Działania takie należy uznać za próbę wprowadzenia „tylnymi drzwiami” zmian bez przewidzianego dla nich trybu⁴⁴. Na rządowej stronie internetowej znajduje się informacja, że wprowadzenie tej zmiany

⁴¹ J. Kluza, *op. cit.*, s. 58.

⁴² T. Gardocka, *Prawo karne w Polsce a pandemia*, [w:] *Pandemia Covid-19 a prawa i wolności obywatela*, red. D. Jagiełło, Warszawa 2020, Legalis online.

⁴³ Zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 14.7.2020 r., Kp 1/19, OTK-A 2020, poz. 36.

⁴⁴ T. Gardocka, *Prawo karne w Polsce a pandemia*, *op. cit.*

jest podyktowane wzrostem ilości kradzieży w czasie epidemii⁴⁵. Jednakże, mimo podkreślenia ścisłego związku tej nowelizacji z czasem epidemii, zmiana nie ma charakteru czasowego, co poddaje w wątpliwość intencje ustawodawcy. Kontrowersyjne jest także porównywanie kradzieży sklepowych w czasie pandemii do kradzieży w czasie klęski żywiołowej⁴⁶. W końcu władza polityczna pozostaje na stanowisku, że nie ma podstaw do wprowadzenia stanu klęski żywiołowej w Polsce. W związku z tym brak jest jakichkolwiek podstaw wskazujących, że nowelizacja była uzasadniona rozprzestrzenianiem się epidemii koronawirusa.⁴⁷

Słuszną krytykę wskazującą na niezgodność nowelizacji z przepisami Konstytucji RP przeprowadził RPO we wniosku do Trybunału Konstytucyjnego.⁴⁸ Pierwszym zarzutem, jaki stawia, jest niezgodność z art. 7 i 112 Konstytucji. Zgodnie z art. 7 Konstytucji, „organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa.” Natomiast art. 112 Konstytucji wskazuje na to, że Sejm podejmuje swoje działania zgodnie z przepisami zawartymi w uchwalonym przez siebie regulaminie. Regulamin Sejmu szczegółowo reguluje postępowanie z projektami kodeksów i ich nowelizacjami (Rozdział 4 „Postępowanie z projektami kodeksów”)⁴⁹. Niestety ustawodawca nie zastosował się do tych regulacji. Przede wszystkim naruszone zostały przepisy odnoszące się do Komisji Nadzwyczajnej oraz art. 89 ust. 2 Regulaminu Sejmu RP, a więc nie zostały zachowane terminy pomiędzy czytaniem. Co więcej projekt ustawy był procedowany w tempie szybszym niż przewidywany dla konstytucyjnego trybu pilnego,⁵⁰ który również jest zakazany dla prac nad kodeksami na podstawie art. 123 Konstytucji.

RPO wskazał również na naruszenie art. 2, 118 oraz 119 Konstytucji RP. Zmiany dotyczące art. 278a k.k. zostały dodane w trakcie pierwszego czytania projektu i nie stanowią poprawek, o których mowa w art. 119 ust. 2 Konstytucji, dlatego powinny podlegać nowej inicjatywie ustawodawczej w rozumieniu art. 118 ust. 1 Konstytucji. Jest to podyktowane brakiem merytorycznego powiązania z ustawą o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych na zapewnienie płynności finansowej przedsiębiorcom dotkniętym

⁴⁵ Biuro Komunikacji i Promocji Ministerstwa Sprawiedliwości, „Tarcza sprawiedliwości” - kary za włamania na e-lekcje, ochrona przedsiębiorców, mniej spraw w sądach i procesy on-line, <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/tarcza-sprawiedliwosci---kary-za-wlamania-na-e-lekcje-ochrona-przedsiębiorców-mniej-spraw-w-sadach-i-procesy-on-line> (dostęp: 5.2.2021).

⁴⁶ *Ibidem*.

⁴⁷ Wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich do Trybunału Konstytucyjnego, <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-skarzy-do-tk-tarcze-antykryzysowe-sejm-nie-dochował-wymogów-tworzenia-prawa> (dostęp: 26.9.2021r.)

⁴⁸ *Ibidem*.

⁴⁹ Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z 30.7.1992 r. Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (t.j.: M.P. z 2019 r., poz. 1028), art. 87 ust. 1, dalej jako: Regulamin Sejmu RP.

⁵⁰ Wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich do Trybunału Konstytucyjnego, *op. cit.*

skutkami COVID-19, a także brakiem merytorycznego powiązania z materią zmian w Kodeksie karnym zaproponowanych wcześniej, a odnoszących się do kary łącznej. Natomiast naruszenie art. 2 Konstytucji RP uzasadnione jest brakiem podania uzasadnienia poprawek dotyczących wprowadzenia art. 278a k.k., co godzi w zasadę demokratycznego państwa prawnego.⁵¹

Argumentacja RPO prowadzi do wniosku, że epidemia koronawirusa została wykorzystana do przeprowadzenia nieprzemyślnych, arbitralnych zmian w Kodeksie karnym. Natomiast cały tryb legislacyjny naruszył wiele przepisów i został przeprowadzony w nadzwyczajnie szybkim tempie.

3.2. Racje przemawiające za przywróceniem kradzieży szczególnie zuchwałej

Jednym z głównych powodów przemawiających za wprowadzeniem zmian wskazanych przez ustawodawcę jest „(...) chęć pomocy przedsiębiorcom, którym brakuje skutecznych narzędzi do walki z zawodowymi złodziejami sklepowymi”⁵². Tak naprawdę jedynie znamiona wskazane w art. 115 § 9a pkt 1 k.k. można odnieść do typowych kradzieży w sklepach. Większość kradzieży sklepowych nie będzie się kwalifikowała jako czyny z art. 278a k.k., ponieważ nie są popełniane w sposób jawny, ani zuchwały. Można sobie oczywiście wyobrazić dokonanie kradzieży towaru z lady sklepowej na oczach właściciela, co było zresztą już podane jako przykład. Są to jednak sytuacje marginalne, nie dotyczące zawodowych złodziei, wskazywanych w uzasadnieniu projektu ustawy.

Kolejnych argumentów przemawiających za wprowadzeniem omawianych zmian ustawowych może dostarczyć analiza historyczna prawa. Tożsame przepisy zostały uchwalone przez Sejm rok wcześniej. Nie weszły one wprawdzie w życie w wyniku zaskarżenia przez Prezydenta RP ustawy - Kodeks Karny⁵³, niemniej argumenty przemawiające za wprowadzeniem w życie kradzieży szczególnie zuchwałej wskazane w uzasadnieniu projektu ustawy z 13.6.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw⁵⁴ nadal są aktualne. Projektodawca w uzasadnieniu projektu ustawy wskazał na potrzebę wprowadzenia kwalifikowanego typu kradzieży, który byłby sytuowany pomiędzy kradzieżą zwykłą a kradzieżą z włamaniem. Wspomniana potrzeba jest podyktowana doniosłą społecznie – zdaniem projektodawcy – kwestią kradzieży tzw. kieszonkowych. W projekcie zaznaczono

⁵¹ *Ibidem.*

⁵² Biuro Komunikacji i Promocji Ministerstwa Sprawiedliwości, *op. cit.*

⁵³ Zob. wyrok TK z 14.7.2020 r., Kp 1/19, OTK-A 2020, poz. 36.

⁵⁴ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, *op. cit.*

szczególną dolegliwość dla pokrzywdzonego takim czynem, związaną z ingerencją w nietykalność osobistą, jak również rzeczy, niekiedy cennych, które w danym momencie przenosi. Zwraca się również uwagę na to, że łupem złodziei pada zawsze przedmiot, w którego posiadaniu jest akurat pokrzywdzony, bez względu na wartość i zamiary sprawcy⁵⁵. W rezultacie projektodawca uważa, że „sam już sposób działania sprawcy, zuchwały i nastawiony na naruszenie nietykalności osoby, nierzadko profesjonalnie zaplanowany, a zawsze wyjątkowo perfidny, powinien uzasadniać traktowanie tego czynu jako przestępstwa niezależnie od wartości jego przedmiotu”⁵⁶.

Tożsamy uzasadnienie projekt przytacza w stosunku do kradzieży jawnej lub z zastosowaniem przemocy innej niż przemoc wobec osoby. Ostatecznie manifestuje pogląd wskazujący na nieadekwatność odpowiedzialności karnej za wspomniane powyżej czyny, jak za kradzież zwykłą, w ówczesnych uregulowaniach prawnych. Negatywnie ocenia również możliwość przyjęcia odpowiedzialności za wykroczenie przy niskiej wartości przedmiotu czynu. Podkreśla, że przepisy nie były również dostosowane do społecznej szkodliwości takich czynów, jak również nie wypełniały funkcji ogólnoprewencyjnej, odstraszałej potencjalnych sprawców. Jako czynniki kwalifikujące nowy typ kradzieży wskazuje przedmiot oraz sposób działania sprawcy⁵⁷.

3.3. Zasada dostatecznej określoności

Użycie przez ustawodawcę określeń o charakterze ocennym może powodować kontrowersje w świetle zasady dostatecznej określoności. Trybunał Konstytucyjny wskazał, że „przez precyzyjność regulacji prawnej należy rozumieć możliwość dekodowania z przepisów jednoznacznych norm prawnych (a także ich konsekwencji) za pomocą reguł interpretacji przyjmowanych na gruncie określonej kultury prawnej. Innymi słowy, nakaz określoności przepisów prawnych powinien być rozumiany jako wymóg formułowania przepisów w taki sposób, aby zapewniały dostateczny stopień precyzji w ustaleniu ich znaczenia i skutków prawnych”⁵⁸. Wydaje się, że dla uniknięcia takich zarzutów względem art. 278a k.k. ustawodawca wprowadził definicję kradzieży szczególnie zuchwałej w art. 115 §

⁵⁵ *Ibidem.*

⁵⁶ *Ibidem.*

⁵⁷ *Ibidem.*

⁵⁸ Postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 10.2.2011 r., sygn. Ts 57/10, LEX nr 1112290; Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 18.3.2010 r., sygn. K 8/08, LEX nr 564551.

9a k.k.⁵⁹. Także zastosowane w definicji legalnej pojęcie „postawa wyzywająca lub lekceważąca” nie narusza zasady dostatecznej określoności. Nawet w tak newralgicznym obszarze prawa, jak prawo represyjne, które dotyka w sposób bezpośredni konstytucyjnych wolności i praw jednostki, ciężko jest osiągnąć „stan idealny” w zakresie jasności i precyzyjności regulacji prawnej⁶⁰. Zauważyć należy, że wiele przepisów materialnego prawa karnego posługuje się nieostryimi określeniami i nie zostały one podważone przez Trybunał Konstytucyjny. Wskazać można tutaj na takie określenia jak: „znieważa”, „pornografia”, „złośliwie przeszkadza”, „złośliwie narusza” lub „znaczna ilość”⁶¹. Konkludując, należy uznać, że podane przepisy wytrzymałyby ocenę z punktu widzenia zasady dostatecznej określoności. Oczywiście nie oznacza to, że przepisy te i pojęcia w nich użyte nie będą kreować problemów interpretacyjnych w praktyce.

3.4. Zasady techniki prawodawczej

Za nietrafiony uznać należy pomysł rozdzielenia materii dotyczącej kradzieży szczególnie zuchwałej między dwa przepisy. Przede wszystkim, że błędem jest wprowadzenie definicji legalnej odnoszącej się wyłącznie do jednego przestępstwa w części ogólnej Kodeksu karnego. Zgodnie z charakterystyką przepisów części ogólnej, powinny one odnosić się do co najmniej kilku przepisów części szczególnej⁶², w przeciwnym razie powstaje „nieład prawny”. Przykładem poprawnego wprowadzenia definicji legalnej jest definicja „mienia znacznej wartości”, ujęta w art. 115 § 5 k.k., która odnosi się między innymi do art. 167, art. 289 i art. 294 k.k. Pozostając przy analizie definicji kradzieży szczególnie zuchwałej, wypada zauważyć, że wymieniane tam znamiona powinny być ujęte w art. 278a § 1 k.k. Argumentu przemawiającego za taką zmianą dostarcza § 23 ust. 3 Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z 20.6.2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”⁶³ wskazujący, że „Jeżeli od któregoś z elementów przepisu szczegółowego przewiduje się wyjątki lub któryś z elementów tego przepisu wymaga uściślenia, przepis formułujący wyjątki lub uściślenia zamieszcza się bezpośrednio po danym przepisie szczegółowym”. Nie są to jednak wszystkie niedociągnięcia związanych z definicją legalną.

⁵⁹ J. Kluza, *op. cit.*, s. 48.

⁶⁰ G. Koksanowicz, *Zasada określoności przepisów w procesie stanowienia prawa*, [w:] *Studia Iuridica Lublinensia* 22/2014, s. 476.

⁶¹ T. Iwanek, *op. cit.*, s. 92.

⁶² M. Gałązka *et al.*, komentarz do art. 115, *op. cit.*

⁶³ T.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 283.

Wnioski

Przepisy dotyczące kradzieży szczególnie zuchwałej ujęte w art. 115 § 9a oraz 278a k.k. są efektem nieracjonalnego podejścia ustawodawcy i źródłem wielu kontrowersji. Wydaje się, że powyższa analiza w przekonującym stopniu uzasadnia to twierdzenie. Wprowadzone uregulowania nie zabezpieczają w wystarczającym stopniu funkcji ogólnoprewencyjnej, której poprawa była jednym z głównych założeń projektodawcy⁶⁴, oraz funkcji gwarancyjnej prawa karnego, którą osłabia użycie wysoce ocennych znamion. Natomiast co się tyczy funkcji ogólnoprewencyjnej, wydaje się, że w większym stopniu na motywację do przestrzegania prawa wpływa nieuchronność poniesienia ewentualnych konsekwencji, co za tym idzie wysoka wykrywalność przestępstw, a nie wprowadzanie nowych kwalifikacji prawnych czynów zabronionych oraz wyższej penalizacji. Niestety wykrywalność kradzieży cudzej rzeczy nadal jest na niskim poziomie, nieprzekraczającym w 2019 roku 35%⁶⁵.

Summary

Particularly irreverent larceny as an irrational idea of the legislator

Regulations concerning particularly irreverent larceny, have put them into question already in the last century when this criminal offence was introduced to the Polish legal system for the first time. Reintroduction of such criminal offence in 2020, could not pass unnoticed among law professionals. The thesis concentrates on regulations of particularly irreverent larceny in the Polish Penal Code. The aim of the thesis is an evaluative analysis of potential aftereffects of reintroducing this criminal offence, examples of the regulation in practice and their analysis, as well as starting discussion about the sense of reintroducing given regulation, which, as it turned out, did no good in the past. The thesis focuses also on many irregularities, which took place already during the legislative process. Furthermore, indications of the legislator's lack of rationality and lack of protection for the fundamental functions of the Criminal Law,

⁶⁴ Zob. uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, *op. cit.*

⁶⁵ Strona internetowa policji, <https://statystyka.policja.pl/st/przestepstwa-ogolem/przestepstwa-kryminalne/7-wybranych-kategorii-p/kradziez-cudzej-rzeczy/121942,Kradziez-cudzej-rzeczy.html>, (dostęp: 24.2.2021).

will be also covered. Authors address problems that could be caused by putting in effect this new regulation, including similarities to some other criminal offences.

Damian Jankowski

Student IV roku prawa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Uczestnik konferencji pod tytułem „Prawne formy działania administracji na rzecz ochrony zwierząt” oraz „Wolność słowa w ujęciu historyczno-prawnym”. W kręgu zainteresowań Autora mieści się prawo kontraktowe, prawo energii odnawialnej oraz prawo budowlane.

Roksana Musolf

Studentka III roku prawa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Uczestnik konferencji pod tytułem „Prawne formy działania administracji na rzecz ochrony zwierząt” oraz „Wolność słowa w ujęciu historyczno-prawnym”. W kręgu zainteresowań Autorki znajduje się prawo rodzinne i opiekuńcze oraz prawo karne materialne, a w szczególności uregulowania dotyczące przestępstw przeciwko czci i nietykalności cielesnej.

Tłumacz abstraktu: Karolina Jankowska

Absolwentka studiów I stopnia na kierunku stosunki międzynarodowe na Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu. Posiada potwierdzenie znajomości języka angielskiego certyfikatem TOEFL.

Bibliografia

Akty Prawne

1. Ustawa z 19.4.1969 r. - Kodeks karny, Dz.U. Nr 13, poz. 94 z późn. zm.
2. Ustawa z 6.6.1997 r. - Kodeks karny, t.j.: Dz.U. z 2020 r. poz. 1444 z późn. Zm.
3. 278-280, 283.

4. Ustawa z 6.6.1997 r. - Kodeks postępowania karnego, t.j.: Dz.U. z 2020 r. poz. 30 z późn. zm.
5. Ustawa z 20.5.1971 r. - Kodeks wykroczeń, t.j.: Dz.U. z 2021 r. poz. 281
6. Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z 20.6.2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”, t.j.: Dz.U. 2016 poz. 283
7. Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z 30.7.1992 r. Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (t.j.: M.P. z 2019 r., poz. 1028)

Literatura

1. Andrejew I., Świda W., Wolter W., Kodeks Karny z Komentarzem, Warszawa 1973
2. Bafia J., Mioduski K., Siewierski M., Kodeks karny. Komentarz, t. 2. Część szczególna, Warszawa 1987
3. Budyn-Kulik M., Kozłowska-Kalisz P., Kulik M., Mozgawa M., komentarz do art. 278a, [w:] Kodeks karny. Komentarz aktualizowany, red. M. Mozgawa, Gdańsk 2021, LEX online.
4. Gałązka M., komentarz do art. 278-278a, [w:] Kodeks karny. Komentarz, red. A. Grześkowiak, K. Wiak, wyd. 7, Warszawa 2021, Legalis online.
5. Gałązka M., Grześkowiak A., Hałas R.G., Hyps S., Szeleszczuk D., Wiak K., komentarz do art. 115, wyd. 7, [w:] Kodeks karny. Komentarz, red. Grześkowiak A., Wiak K., Warszawa 2021, Legalis online.
6. Gardocka T., Prawo karne w Polsce a pandemia, [w:] Pandemia Covid-19 a prawa i wolności obywatela, red. D. Jagiełło, Warszawa 2020, Legalis online.
7. Iwanek T., Kradzież szczególnie zuchwała – perspektywa historyczna i uwagi de lege lata, [w:] Prokuratura i Prawo 1/2021
8. Kluza J., Kradzież szczególnie zuchwała (art. 278a § 1 k.k.), [w:] Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego Tom LVIII AUWr No 4019, Wrocław 2020
9. Koksanowicz G., Zasada określoności przepisów w procesie stanowienia prawa, [w:] Studia Iuridica Lublinensia 22/2014
10. Lachowski J., komentarz do art. 278a, [w:] Kodeks karny. Komentarz, red. V. Konarska-Wrzosek, wyd. 3, Warszawa 2020, LEX online.
11. Marek A., V. Konarska-Wrzosek, Prawo karne, wyd. 12, Warszawa 2019
12. Oczkowski T., komentarz do art. 278a, [w:] Kodeks karny. Komentarz, red. R. Stefański, wyd. 26, 2021, Legalis online.

13. Oczkowski T., komentarz do art. 115, [w:] Kodeks karny. Komentarz, red. V. Konarska-Wrzosek, wyd. 3, Warszawa 2020, LEX online.

Orzecznictwo i dokumenty

1. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 18.3.2010 r., sygn. K 8/08, LEX nr 564551.
2. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 14.7.2020 r., Kp 1/19, OTK-A 2020, poz. 36.
3. Postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 10.2.2011 r., sygn. Ts 57/10, LEX nr 1112290.
4. Wyrok Sądu Najwyższego z 10.11.1982 r., I KR 263/82, LEX nr 17470.
5. Wyrok Sądu Najwyższego z 2.5.1988 r., I KR 104/88, LEX nr 17925.
6. Wyrok Sądu Najwyższego z 21.9.1988 r., V KRN 184/88, LEX nr 17949.
7. Wyrok Sądu Najwyższego z 6.3.1997 r., IV KKN 451/96, LEX nr 30405
8. Postanowienie Sądu Najwyższego z 7.6.2017 r., III KK 118/17, LEX nr 2350659.
9. Uchwała Sądu Najwyższego z 25.6.1980 r., VII KZP 48/78, OSNKW 1980, Nr. 8, poz. 65.
10. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 1.6.1994 r., II AKr 140/94, LEX nr 21263
11. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 14.7.1997 r., II AKa 113/97, LEX nr 30484.
12. Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, Druk nr 3451, Sejm VIII kadencji, s. 45-47.

Źródła internetowe

1. Biuro Komunikacji i Promocji Ministerstwa Sprawiedliwości, „Tarcza sprawiedliwości” - kary za włamania na e-lekcje, ochrona przedsiębiorców, mniej spraw w sądach i procesy on-line, <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/tarcza-sprawiedliwosci---kary-za-wlamania-na-e-lekcje-ochrona-przedsiębiorców-mniej-spraw-w-sadach-i-procesy-on-line> (dostęp: 5.2.2021).
2. Wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich do Trybunału Konstytucyjnego, <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-skarzy-do-tk-tarcze-antykryzysowe-sejm-nie-dochował-wymogów-tworzenia-prawa> (dostęp: 26.9.2021r.).

3. Strona internetowa policji, <https://statystyka.policja.pl/st/przestepstwa-ogolem/przestepstwa-kryminalne/7-wybranych-kategorii-p/kradziez-cudzej-rzeczy/121942,Kradziez-cudzej-rzeczy.html>, (dostęp: 24.2.2021).
4. Słownik języka polskiego PWN, <https://sjp.pwn.pl/slowniki/lekcewa%C5%BCy%C4%87.html> (dostęp: 20.9.2021r.).
5. Słownik języka polskiego PWN, <https://sjp.pwn.pl/szukaj/wyzywaj%C4%85co.html> (dostęp: 20.9.2021r.).